

Debattartikel 2020-11-05

En trygg, fungerande och förutsebar arbetslöshetsförsäkring är bra för Sverige

Coronakrisen har visat på tydliga brister i hur vi skyddar personer som blir arbetslösa vid plötsliga kriser. En ny statlig utredning föreslår att arbetslöshetsförsäkringen ska kopplas till inkomst i stället för arbetad tid, vilket är en välkommen anpassning till dagens arbetsliv. Men utredningens förslag behöver utvecklas för att fler ska få känna den trygghet som a-kassan innebär, skriver Sveriges a-kassor.

Den pandemi som drabbat Sverige 2020 har visat att den nuvarande arbetslöshetsförsäkringen inte är anpassad för en plötslig och kraftig ökning av antalet arbetslösa. Många svenskar blev på kort tid av med sitt jobb, vilket ledde till att riksdagen på rekordtid röstade igenom tillfälliga förändringar för att göra det lättare att få ersättning från a-kassan. Samtidigt höjdes ersättningstaket.

Sedan februari 2018 har en statlig utredning arbetat fram ett nytt regelverk för arbetslöshetsförsäkringen. I juni presenterade utredningen sina förslag, som fram till nyligen varit på remiss.

Ett välkommet förslag är en övergång till en inkomstbaserad arbetslöshetsförsäkring. Därigenom kan fler kvalificera sig för att få ersättning från a-kassan och det blir enklare för medlemmar att förutse vilken ersättning de har rätt till.

Men på tre områden behöver utredningens förslag vidareutvecklas för att fler ska få känna den trygghet som a-kassan innebär.

1. Fler bör kunna kvalificera sig för a-kassa

Framför allt två grupper kan få det svårare med de föreslagna reglerna: personer med perioder av längre sjukskrivning, föräldraledighet eller studier bakom sig samt företagare med låg inkomst.

Utredningen föreslår nämligen att den ”överhoppningsbara tiden” ska minskas från fem till tre år. Överhoppningsbar tid är den period som kan räknas bort vid bedömning av om en person är kvalificerad för att få ersättning från a-kassan. Förslaget innebär att personer som exempelvis har varit sjuka eller föräldralediga direkt före en arbetslöshet eller studerat för att omskola sig riskerar att stå utan försäkringsskydd.

Egenföretagare med låg inkomst är också en grupp som idag omfattas av försäkringen men som med de föreslagna nya reglerna kan hamna utanför.

Sveriges a-kassor vill därför att det nya regelverket utvecklas så att fler kan kvalificera sig för a-kassa.

2. Dagens nedtrappning är tillräcklig

Utredningen föreslår att det införs en tydligare nedtrappning av ersättningsperioden, så att ersättningsnivån sänks efter ett visst antal dagar. Ett sådant system ska påskynda individens återgång på arbetsmarknaden.

Men ett sådant system, som kan motivera individen att på alla sätt anstränga sig för att komma tillbaka till arbetsmarknaden, finns redan i dagens arbetslöshetsförsäkring. Den största nedtrappningen inträder redan från dag 1, när ersättningstagaren går från att ha fått lön till att få ersättning från a-kassan.

Från den första dagen får personen maximalt 80 procent av sin tidigare lön. Dessutom är skatten klart högre på ersättningen från a-kassan än den tidigare lönen. För de flesta innebär detta en kraftigt minskad månadsinkomst, som torde motivera dem att vidta alla de åtgärder de behöver för att så snabbt som möjligt hitta ett nytt arbete. Detta, tillsammans med en aktiv arbetsmarknadspolitik, särskilt i händelse av kris eller kraftig konjunktur nedgång, och befintliga sanktioner för de som inte är tillräckligt aktiva i sitt arbetssökande borde vara tillräckligt effektivt.

Sveriges a-kassor vill därför att den föreslagna nedtrappningen av ersättningsnivån inte införs.

3. Centralt med förutsebarhet

Regelverket förenklas på många sätt genom förslaget men i vårt remissvar har vi pekat på ett antal punkter som behöver förtydligas. Generellt gäller att få så begripliga och tydliga regler som möjligt. Vår erfarenhet är att ju krångligare regler – och ju svårare det är att förutse sin ersättning – desto fler väljer att stå utanför a-kassan.

Sveriges a-kassor vill därför att förutsebarheten är vägledande för det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Redan innan pandemin slog till var sju av tio arbetstagare medlemmar i en a-kassa. Idag har 3,9 miljoner svenskar valt att försäkra sin inkomst via ett medlemskap. Med mer förutsebara och inkluderande regler är vi övertygade om att fler kommer att se fördelarna med att försäkra sin inkomst.

En fungerande och förutsebar arbetslöshetsförsäkring som är tillgänglig för fler är bra för Sverige, för oss som individer men även för samhället i stort.

Harald Petersson, ordförande, Sveriges a-kassor

Tomas Eriksson, kanslichef, Sveriges a-kassor